

August Gottlob Weber

**Animadversiones In Recentiorvm Qvorvmdam Decreta De Modo Opii Agendi :
Scripsit Et Praelectiones Medicas Per Aestatem Anni 1789. In Vniversitate
Litteraria Rostochiensi Habendas**

Hallae Saxonvm: Typis Grvnertianis, [1789]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1002289998>

Druck Freier Zugang

RU med. 1789

Weber, Aug. Aenoth.

August Gottlob

ANIMADVERSIONES
IN
RECENTIORVM QVORVMDAM
DECRETA
DE
MODO OPII AGENDI

SCRIPSIT
ET PRAELECTIONES MEDICAS
PER AESTATEM ANNI 1789.

IN
VNIVERSITATE LITTERARIA
ROSTOCHIENSI
HABENDAS

INDICIT
A V G. A E N O T H. W E B E R

MED. ET CHIR. DOCT.
PROF. MED. ORD. IN VNIVERS. ROSTOCH.
ET CIVITAT. ROSTOCH. PHYSIC.

HALLAE SAXONVM
TYPIS GRVNERTIANIS.

1789.

ANIMADVERSIONES

IN

RECESSIONUM QUORUNDAM

DECRETI

DE

MODI OPI AGENDI

SCRIPTIT

ET PRAEFATIONES MEDICAE

PER ABSTINENT ANNI 1789

IN

UNIVERSITATE LITTERARIA

ROSTOCHENSIS

ABSTINENT

INDICIT

A. V. G. A. E. N. O. T. H. W. E. B. E. R.

MEM. ET CHIR. DOCT.

PROF. MED. ORN. IN UNIVERS. ROSTOCK.

ET CIVITAT. ROSTOCK. 1789.

HALLAE SAZONVM

TYPI G. V. N. E. R. T. I. N. I. S.

1789.

Ex quo meis oculis videre meoque sensu iudicare coepi, omnem scientiae *) medicae spem intellexi positam esse in dubitatione. Itaque majorem in dies voluptatem percipio ex hoc consilio et instituto, inquirendi, perscrutandi, excutiendi omnes doctrinae medicinalis primarios locos; quod disputandi genus ita commodum arbitror scholae meae alumni, quo ab assentiendi levitate ad investigandi et cogi-

A 2

tandi

*) Quod maxime interest inter artem et scientiam medicam, dubito an disertius eloqui possim, quam aurea CELSI dictione, qui nuper tritam de scientificis medicinae principiis controversiam ita scite et erudite diiudicavit, ut ante eum nemo, pauci post illum. Ideo, cum brevitati in scribendo studeam, temperare mihi vix possum, quin huc transferibam indicem locorum maxime memorabilium, quorum alia omnino et pene ad verbum, alia ex parte vel sub alia enunciatione recentioris aevi cogitata exhibent.

A R S.

Quamquam multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia, tamen eas adiuvant excitando artificis ingenium CELS. ed. TARGAE I. praef. 77.

A certis potius et exploratis petendum esse praesidium, i. e. his, quae experientia in ipsis rationibus docuerit, sicuti in ceteris omnibus artibus, I. praef. 52.

Scire

tandi solertiam possint revocari, ut mihi in animo sit, omnes dubitationum reliquias in has disputatiunculas et prolusiones colligere, quae mihi in posterum erunt, datis occasionibus academicis, nonnumquam emit- tendae. Nam totum hoc scriptiunculae genus utilitatem aut nullam praestat, aut hanc habet, ut differendi viae et exempla aliqua tironibus monstrantur. Nunc constitui recentiorum quorundam decreta de mo- do Opii agendi breviter examinare.

Scire licet, inter ea, quae *ars* adhibet, *naturam* plurimum posse
2. 8. 59.

In nullo quidem morbo plus *fortuna* sibi vindicare, quam *ars*, *ars*, quam *natura* potest, utpote cum repugnante *natura* nihil *medicina* pro- ficiat, 3, I. II.

Est enim haec *ars coniecturalis*, I. praef. 79. Vix ulla perpetua prae- cepta *medicinalis ars* recipit, I. praef. 99. illa moderatius subiiciam, *con- iecturalem artem* esse medicinam, 2. 6. 39.

Cum praecipua in hoc *ars* sit, quae vires aestimet, et ex eo colligat, cet. 2. 10. II.

Aliis *rationalem artem*, aliis *usum* tantum sibi vindicantibus, I. pr. 18.

Apud eum (methodicum) morbi cognitio *extra artem*, medicina *intra usum* est, I. praef. 101. opp. (i. e. ad cognoscendum morbum *arte* ei non opus est, ad curandum sola *experientia* adhibetur).

Nec protinus crimen *artis* esse (dicam) si quod *professoris* sit, 2. 6. 38.

Obscuris omnibus (caussis) non a cogitatione *artificis*, sed ab ipsa *arte* reiectis, I. praef. 101.

SCIENTIA.

Quae demum caussae vel secundam valetudinem praestent, vel mor- bos excitent, quomodo spiritus aut cibus vel trahatur, vel digeratur, ne sapientiae quidem professores *scientia* comprehendunt, sed *coniectura* per- sequuntur, I. praef. 75. opp.

§. I.

§. I.

Agam itaque primum auctt. ell. *) provinciam, ne argumenta adversa praeterire videar, quae minus favent infra ferendo meo iudicio. Ad-
dam potius hoc et illud, quod in mentem venit, momentum in adver-
sarium gratiam, et dein vim argumentorum atque copiam diligen-
ter aestimabo.

„Vires atque effectus inebriantes et somnum allicientes' Opium
„cum reliquis omnibus narcoticis habet communes, in quibus
„unum idemque principium narcoticum (berauschenden Grundstoff)
„statuendum ducunt. Varii pro varia dosi effectus. A parca Opii
„quantitate, grano unico aut altero assumto, cum naturali corporis ca-
„lore et pulsus velocitate aut vehementia parumper auctis, omnes c. h.
„actiones melius procedunt. Silent omnes ingratae sensationes, immi-
„nuitur et aboletur spasmorum dolorifica vis, grataeque ideae animum
„tranquillum, et si vigiliis exhaustus fuerit, vel somno capiendo aptum red-
„dunt. Neque tamen ab eo pendet virtus Opii antispasmodica, quod ner-
„vorum actionem obtundat, sed simili modo ab irritatione leviori ac uni-
„versali systematis nervorum repetenda videtur, quo emetica parca dosi
„exhibita spasmos sopiunt. Haec certe nemo nervorum sensibilitatem
„infringere putaverit, cum stimulo leviori, sed universali totum genus
„nervo-

A 3

*) Eminent inter hos vir doctissimi ingenii, avo immortali dignus, amicissi-
mus SCHULZE, cuius ingeniosissima argumenta, ipsis auctoris verbis,
breviter carptimque repetam v. *Toxicologia veterum*, Hal. 1788. p. 45. sq.

„nervorum commoveant eoque ipso dolores et spasmos topicos aut universales sedent.

„Testem inprimis laudant cl. LEIGH, (Erfahrungsmässige Untersuchung der Eigenschaften des Opiums und seiner Wirkung bei lebendigen Geschöpfen. A. d. Engl. Leipz. 1787.) cuius experimentis constat, sanguinis circulum primo Opii stimulo augeri velocitate, deinde vero, quamvis de celeritate nonnumquam remittat, vehementiorem et pleniorum evadere pulsum. Vi igitur auctus sanguinis circulus tandem rapido cursu ad cerebrum sanguinem devehit, caput rubore et sudore perfundit, se — et excretionem serosas non parum promovet, et actionem nervorum sensibus dicatorum nunc auget, nunc infringit pro vario effectu sanguinis ad cerebrum delati.

„Opium, copia largissima exhibitum, pulsum etiam vehementiorem ac celeriorum reddit et sanguinem tanta copia versus cerebrum concitato impetu rapit, ut apoplexiae periculum immineat. Nervorum actio prorsus obtunditur, et omnes functiones silent, quae a nervis reguntur, propter sanguinis molem cerebrum ipsum eaque loca, ubi principes nervi egrediuntur, comprimunt. Communis igitur sensorii cum nervis impedito nexu, sensus externi ab omnibus irritamentis difficiliorum moventur, remanet imaginationis alacritas, valde aucta, unicae plerumque ideae immoratura, unde deliria, primum iucunda, dein furiosa, somnus profundissimus, sopor, lethargus, apoplexia, non raro lethalis, repetuntur.

„Monent simul in huius theorematis gratiam, nervos vel ab ipso immediato Opii contactu non obtupescere, sed e contrario irritari, stuporem vero sive torporem vis nerveae secundarium Opii effectum videri. Provocant ad experimenta, a celeberrimis viris, MONRO et

„LEIGH

„LEIGH instituta, nervorumque vim non prorsus obtundi, sed potius per aliquod temporis spatium supprimi, ex eo ipso abunde elucere iudicant, quod pressione sanguinis sublata s. effectu Opii cessante vigor iterum restituatur sensibus, cum certe ab omnibus, si qua nervis inimica existant, venenis vere sublata nervorum actionem nusquam aut longo post tempore restitui, omnium medicorum experientia constet.

„Ex his omnibus arguunt: Opii genuinum agendi modum in eo consistere, quod nervis primo irritatis sanguinis circulus augeatur; hoc tandem aucto sanguis magis resolvatur, et nervorum tandem actio a sanguine cerebrum comprimente minuatur aut cum irritabilitate prorsus tollatur.

§. 2.

Spero, me ita egisse causam recentiorum, ut si omnem aliam laudem, tamen non illam ingenuitatis ac probitatis mihi deesse, perspicuum sit. Iam ad meam ipsius causam progredior, in qua propugnanda dabunt mihi lectores hanc veniam, parum abluendi a fermone (§. I.) proposito et meo ipsius ingenio obtemperandi, quo tutius ea ipsa vestigia premam, quae certissime ad veritatem ducunt.

Ordiam vero a dubitatione quadam generali, quaecum res nostra arcto vinculo nequitur. Nisi enim me omnia fallunt, cum notione veneni, bene vel male, adumbrata, stant et vacillant nuperorum de modo Opii agendi decreta. Qua de re vehementer dubito de eorum sententia, qui pro *veneno* habent, *quodcumque, parce sumtum, magnam corpori noxam infert*. Nam ista definitio non uno modo in relativam veneni notionem delinquit. Est vero notio veneni relativa

I. Respectu hominum receptivitatis multiplicis diversae. Miasma variolosum instar veneni agit in hominem, despumationem variolosam
haud

haud dum perpeſſum; vim nullam habet in corpus deſpumatum. Sunt qui vel ipſum arſenicum citra noxam ferant ex conſuetudine, ut neceſſario adii-ci debeat veneni definitioni: in plerisque hominibus. Hoc vero neceſſario debere adii-ci, vel ex alio errore conſtat, in quem deferri ſe ſinunt auctores, additamenti huius immemores. Omnino enim deter- minari non poſſunt veneni limites. Igitur qui nihil pro veneno agnos- cunt, quod drachmae pondere exhibitum nihil damni inferat, ii a recta via longe aberrant. Fuerunt, qui Opii drachmam unam et Gr. 34; drachmas duas et ultra ferrent; qui tres, quatuor, quinque, immo octo, ſedecim, viginti quatuor drachmas *). Drachmarum quatuor quovis die citra noxam ſumtarum, teſtimonium exiſtat apud b. JUNCKE- RUM, octo apud ROSSELYN, ſedecim apud NEUMANNUM, vi- ginti quatuor apud IONES.

2. Reſpectu determinationum, quae ex veneni actione redundant in corpus. Ideo magna noxa, quam obiectum infert, non abſolvit veneni notionem. Si quidem gravioreſ effectus producit, quam qui moli reſpondeant, venenum dicitur. At gravioreſ iſti effectus relative ſalubres ſunt, noxii. Pendet vero ſalutare, noxium, a conditionibus corporis, quae circumſtant. Dum inſitione variolarum venenum ad- mittitur, aegritudo, at ſalutaris producit, quae debet ſolum bene di- rigi, non removeri.

3. Reſpectu modi, quo applicatur ad corpus. Nam modus ap- plicationis definitus requiritur, ut inſtar veneni agat obiectum. Opium nervis

*) Auctor a cl. LEIGHIO l. c. p. 101. laudatus (GARCIAS) teſtatur, eſſe inter Turcas, qui quotidie drachmas decem ſumant. Conf, Promt. Hamb, T. XVI. Ph. Tranſ. n. 221. 275.

nervis circumfusum nihil operatur. Ore sumtum, per clysmata iniectum, cuti admotum, in nares intrusum, in cellulofam telam vel in abdomen iniectum, sanguini infusum, ipse haustus ore vapor, perinde sopit.

Ergo, quoniam venenum non absolute tale existit, liceat mihi sub prima animadversionum ingressione, hanc mihi fumere veneni notionem relativam, ut a me et ab aliis demonstratam:

Obiectum, quod rite corpori applicatum, in plerisque hominibus graviores edit effectus, quam quos moli deberi existimaveris.

§. 3.

Derelinquo iam locum disputationis primarium, quo alter, maxima saltim pro parte, continetur. Cum enim retorqueam animum ad notionem veneni relativam, subdubito fere, salvam esse posse theoriam, de modo Opii agendi propositam, cum ista veneni notione. Et heic verum est: nihil inesse in genere, quod non conveniat speciei, ut vel ex eo colligere possis: Opii actionem relativam, non absolutam, perpetua de modo agendi praecepta vix et ne vix quidem admittere. Sed rei dignitas postulat, ut rem curatius et per singula, inquiremus.

§. 4.

Repetunt *primum argumentum* ab experimentis et observatis auctorum. Sanguinis impetum ab Opio augeri, auctores fide dignissimi asserunt: BOERHAVE, FREIND, HALLER, BÜCHNER, HEISTER, ALSTON, TRALLES, LEIGH etc. "quorum testimonia huius observationis veritatem tamquam omni exceptione maiorem sistunt."

Nec fidem derogo auctoribus fide dignissimis. At unum habeo, quod regeram: contraria et e directo opposita auctorum observata, quo-

B

rum

rum facile principem, celeberrimum WHYTIIUM, testem nominasse sufficiat. Is enim animadvertit, fecisse opium, ut arteriae mications in cane a 150 pulsibus ad 76, a 165 ad 70, in alio exemplo ad 74 redirent — in ranis, opii solutioni immersis, cor lente pulsare, et pulsus ad 30, 26, 20, et 18, 16, et 21, 14, et ad 8, 15, 14, 13, summam nempe tarditatem redire — cor parvo tempore elapso immobile fuisse, evulsus vero idem atque in solutionem Opii datum intra 6 et 10 quievit — (neque ANDREAE dissentit de vi Opii, naturam irritabilem partium de corpore revulsarum destruendi) aperto abdomine et pectore animal, in solutionem Opii mersus, pulsus habuisse 9 et 7, et 6, 9, et 2 et 9, 6, et 10, 11, et Opio in ventriculum injecto, pulsus fuisse 17 pro 60 et 70, ut omnino sibi persuasum habeat, irritabilitatem cordis ab Opio minui, citius etiam, quam a destructione medullae spinalis et capitis detruncatione, et celerius demum occidere Opium motumque cordis destruere, dum cerebrum integrum, lentius, quando destructum est.

Nolo equidem experimentis Whyttianis ita abuti, ut inde sequantur, quae sententiae cll. auctt. ex adverso respondeant: nimirum genui-
num agendi modum Opii in eo consistere, quod necessaria lege irritabi-
litem cordis destruat. Nulla ex parte sic censeo, sed ea de re ex-
postulo cum vv. cl. quod de experimentis adeo inter se dissentientibus
et repugnantibus argumenta sumant, quae non videntur esse eiusmodi,
ut aliquid certi demonstrarent. *) Si qui vero sint, qui aequum in

WHYT-

*) Satis monere non possum coaevos, qui experimentorum vi omnem om-
nis generis litem dirimere satagunt, de sententiae veritate, quam nuper
in

WHYTII mei experimenta iudicium recusent, adversarii, ii nae videant, ne ipsis par pari referam, qui in simili causa versantur. Ego vero fidem non derogo observatoribus. Singuli enim bona fide scripserunt, quod ipsis observare contigit, et WHYTIIUS vere observavit, quod adfirmat se observasse *) et LEIGHIUS. At in eo singuli errant

B 2

runt

in relationibus Lipsiensium super cl. SCHAEFFERI tentamen de nervis eorumque morbis Anonymus dixit: „d. Vf. erinnert, man nehme insgemein in der Pathologie und Physiologie zu wenig Rücksicht auf die Nerven, und rechne zu viel auf die Säfte allein, und gleichwohl sei doch der mächtige Einfluss der Nerven auf die Säfte in sehr vielen Fällen ganz unleugbar. So folge Verderben der Säfte in einzelnen Theilen auf Unterbindung oder Zerschneidung ihrer Nerven, und so beweise der schnelle Tod solcher Thiere, in deren Blutgefäße man Mohnsaft eingespritzt hat, daß dieser durch die Nerven auf die Säfte, nicht durch diese auf die Nerven wirke. — Aus dieser nämlich Beobachtung, daß der Mohnsaft durch unmittelbare Vereinigung mit der Blutmasse lebendiger Thiere tödtlich wird, und hingegen unmittelbar an die Nerven angebracht, nicht schadet, hat FONTANA gerade das Gegentheil geschlossen. Es ist hier, wie mit vielen Gegenständen der Naturkunde. Die Versuche sind richtig. Die daraus hergeleiteten Folgerungen haben von beiden Seiten viel Wahrscheinliches; auf welcher Seite aber die Wahrheit sei, das würde nur der entscheiden können, dem es gelänge, alle mitwirkende Nebenkkräfte, alle gleichzeitig erfolgende Wirkungen, die uns als *eine* Ursache, als *eine* Wirkung erscheinen, von einander zu trennen, und bei seinen Versuchen bloß einfache Kräfte zu einfachen Wirkungen anzuwenden. Wem wird das aber je gelingen?“

*) De quo ita minime dubitandum, „ut certissime constat, multis modis vir. cl. repetisse experimenta sua eo potissimum consilio, ut diuturnae cum

HAL.

runt egregie, quod propriam experientiam naturae magis consentaneam putarent, quam alienam.

§. 5.

Ad hanc dubitationem meam respondere quidem possis cum bono HALLERO, in animalibus iisque morti proximis, quorum pulsus utique rari et intermittentes sunt, WHYTIIUM opii effectum tentasse. Sed constat etiam, non absimilem fuisse Opii effectum in homine, per observationes WILLISII, ETTMUELLERI, HOFFMANNI, LINDESTOLPII, HEBENSTREITII, aliorumve, qui uno quasi ore in eo consentiunt: Opium pulsus vehementiam ac crebritatem temperare. Maxime notabile videtur DEGNERI de vi Opii sedativa iudicium, qua febrium impetus ferociore reprimere ac refrænare, immo motum ita simpliciter inhibere valet, ut ne ulla quidem sensibilis mutatio vel corruptio physica animadverti possit praeter eam, quae motum sanguinis debiliorem insequitur. Cum itaque tam misera et desperata res sit, vagae hactenus et inter utramque sententiam de virtute Opii, sanguinis impetum augendi et imminuendi, bipartitae medicorum experientiae soli credere et in praxi medica adhaerere; sana medici ratione opus est ac confirmato iudicio, quae genuina clavis est et vera directrix experientiae et optima diversarum opinionum conciliatrix. "Est enim, ut CELSI verbis utar, haec ars coniecturalis, neque respondet ei plerumque non solum coniectura, sed etiam experientia; et interdum — non somnus subsequitur, sicut assuevit."

§. 6.

HALLERO agitatae controversiae de nervorum in vim irritabilem imperio finem imponeret,

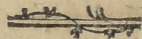
§. 6

At dicat aliquis, Opium cordis et arteriarum irritabilitatem non nisi intercedente illa cerebri compressione destruere. Ecquid admonitione ista probatur? Cerebri nimirum compressione *vel* certo et constanter opus est, ad torporem irritabilitatis inducendum, *vel* non. Si posterius, non in omnem eventum accidunt auctorum decreta. Si prius, velim ut mihi montrent auctores: quomodo irritabilitas partium de corpore revulsarum vi Opii destruat?

§. 7.

Progredior ad *alterum argumentum*, quo evincere student recentiores, nervorum vim non prorsus obtundi ab Opio, sed potius per aliquod temporis spatium supprimi. Valde miror, velle in systematis sui gratiam adhibere auctores, quod manifesto contra hos ipsos pugnat. Ita enim argumentantur: Usum Opii pressio sanguinis in cerebrum sequitur. Pressione sanguinis sublata, vigor iterum restituitur sensibus. Ergo opii in sensus vis ab intercedente sanguinis pressione pendet. Nego minorem, fretus experientiae testimonio. Superesse enim ab opio temulentiam, vertiginem, tristitiam, debilitatem nervorum, stuporem, appetitus defectum, ineptitudinem ad venerem, memoriae decrementum, sopitas quasi animae vires, stultitiam, paralyfin, postque vitam brevem ipsam mortem sequi, sexcenta testantur auctorum observata. Pressionem vero sanguinis in cerebrum causam fuisse diuturni generis nervorum vitii v. c. fatuitatis ab opio superstitis permanentem, est quod probatione egeat.

Repetunt quidem causas corporeas in cerebro post mortem detectas. Neque tamen multa inde definire ausim. Primum enim, nihil certi

vinculi inter aliquod mentis vitium et illud particulae encephali deprehenditur. Tum admodum difficile est, nexum determinare causalem, qui nervorum vitiis cum sanguinis in cerebrum pressione intercedit. Quod enim auctores asserunt: hanc sistere causam illorum, id quidem non adeo longe distat a veritate, ut ne pressioni sanguinis egomet partes suas concedam in tota serie effectuum, qui ab Opio profisciscuntur. At valde dubito, primarium hunc esse et unicum fontem malorum, nec dari aliam, eamque, ut infra patebit, etiam probabilior vim Opii explicandi rationem. Equidem ita censeo: Opium proxime, absque intercedente sanguinis in cerebrum pressione, sensibilitatis atque irritabilitatis torporem inducere; torpore simili vasa sanguifera affici; iustam tolli rationem inter sanguinis impetum et vires in sanguinem reagentes; inde minui reactionem vasorum; inde accumulari sanguinem in vasis. Cerebrum vero huiusmodi congestionibus prae reliquis partibus esse obnoxium, ita minime miror, ut potissimus et proximus Opii effectus is est, qui in cerebro locum habet.

Igitur pressio sanguinis in cerebrum et superstes nervorum vitium a causa communi pendent, nimirum a proximo Opii effectum in cerebrum ac nervorum genus. Pressio sanguinis coexistere potest cum fatuitate, non ut causa fatuitatis, sed cum fatuitate communis vis Opii narcoticae effectus.

Intrinfecus affici, non tantum supprimi intercedente sanguinis pressione nervorum vim, vel ex eo colligi potest, quod, ubi simplex in causa fuit cerebri pressio ideoque nervorum genus, ut ita loquar, non nisi extrinfecus affectum fuit, sublato vel terebrationis vel resorptionis

nis

nis ope corporeo vitio, amissa memoria rediit et aliae redierunt facultates animae suppressae. Sic obliviosos pedum tumore levatos esse, deficiente eo humore, qui cerebrum inundaverat, et alium a ventris fluxu memoriam recuperasse, SWIETENIVS et BENIVENIVS narrant. An vires naturae medicatrices se efferunt, quando Opii usu fractae sunt nervorum vires? An cogitari potest de restitutione nervorum in integrum, quorum tanta inertia est, ut sui restitutionem ne moliantur quidem? Scilicet!

Sed etiam dignum notatu videtur, et omnino repugnare auctorum de Opii actione decretis, quod, in aliis exemplis, turgor sanguinis in cerebro simplex duo contraria mala: fatuitatem et maniam inducat, quorum communia sunt in cadaveribus vestigia; — maniae chronicae, ab usu Opii superstitis, ne unum quidem exemplum deprehendam apud auctores, cum sint fatuitatis innumera. Ex quo iterum concludo, Opium nervorum genus intrinsecus afficere, immo funditus destruere, absque intercedente sanguinis in cerebrum pressione.

Causa nimirum, quae in disceptatione versatur, haec est: cur alioquin sanguinis in cerebrum pressionem, diuturnam, nimis incitatus cerebri motus s. phrenitis? et quare sanguinis pressionem, quae ex auctorum mente individuum usus Opii comitem praebet, phrenitidis contraria: nimis debilis sanguinis et cerebri motus, minus sensibilia organa sensus et quae aliae sunt fatuitatis conditiones excipiant? — Facile est intellectu, delirium, quod Opii usum sub proxima eius actione insequitur, huc referri non posse. Nam movemus quaestionem de iis Opii effectibus, qui etiam tum notantur, quando vis Opii effervuit.

§. 8.

Quae cum ita sint, valde doleo, vim argumentorum, quibus theoriae supra expositae fundamentum innititur, non ita penitus apperipere animum meum, ut mihi persuasum esse de propositionis huius veritate confitear. Collatis omnibus, quantumvis diversis et inter se repugnantibus, de modo Opii agendi iudiciis, immota stat mea sententia: simultaneam esse Opii actionem in vim nerveam et vim insitam cordis arteriarumque, qua et stimuli vice defungitur et motus fibrarum pacat sensumque obtundit. Neque igitur mirum, Opium non absolute per indolem suam hunc illumve producere effectum, sed virtutem alteram alteri excellere, pro varia corporis receptivitate, maximeque pro ea, quae praesto est, nervorum conditione, qua fit, ut in hoc deprimat motum, extollat in illo. Sed tantum abest, ut hunc diversum agendi modum enucleare ausim, ut fere spem ac rationem, Opii effectus clare et certis legibus determinandi, in posteram aetatem remittam. Dum enim latebunt vis sentientis, irritabilis, leges physiologicae, latebunt et illae sensibilitatis atque irritabilitatis morbosae. Latebit varia corporis receptivitas; varius pro varia aegritudine virium impetus; certa demum doctrina de modo, quo Opium agit in nervos, ut omnino expediat, praeprimis Physiologiae leges condere, quibus male neglectis nec mereri nomen, nec sustinere dignitatem potest, quae vulgo audit medicorum *scientia*.

§. 9.

Ex vulgari opinione, quam de cordis arteriarumque irritatione et irritamentis Physiologi aequae ac Pathologi concipiunt, quaque identidem actuosi quid imaginantur, systematis circulatorii irritabilitatem adversus

se

se sollicitans, magnis nec facile superandis difficultatibus premitur quaestio: quo modo idem obiectum, uno eodemque principio, motum sanguinis augeat, nervis incuriat stuporem? At si coniecturae locus datur et a similitudine argumentandi ratio admittitur, unde innotescit, non omnia esse actiuosa, sed dari etiam negativa cordis arteriarumque irritamenta, levis aura spei obliicitur, rem obscuram aliquo modo declarandi.

Eveniunt enim tam secundum, quam praeter naturam, quae similitudinem eximiam referant cum statu corporis ab Opio relicto, puto febriculam sub noctem naturalem, tum febrem morbosam.

Idem homo, uti aut vigilat aut dormit, ita alium et alium pulsum medico offert. Ergo matutino tempore, quando a salubri somno expergiscitur, et primus ille ab operimentis natus nimiusque calor dissipatus est, pulsus in dato tempore omnium paucissimi solent esse. Paulatim vigilanti pulsum numerus crescit. Iam si a vigilia in somnum delabitur homo, pulsus fiunt numerosiores et octo vel decem in minuto primo ad pulsum diurnorum censum adduntur.

Et haec est motuum vitalium ratio, a qua illa motuum animalium longe dissentit. Obtunduntur enim sensim et difficilius exercentur omnes sensus externi et interni, ideae quasi dissolvuntur, resolvuntur musculi palpebrarum — ut inde merito concludas: perturbatam esse affinitatem inter vim nerveam et vim cordis arteriarumque insitam, quare altera alteri suppetias ferre naturales nequit. Laesio, quam dixi, affinitatis *vel* in eo consistit, quod laesis nervis moderatoribus, e iustis ad sanitatem requisitis limitibus exeat motus intimus fibrillaris, quem nervos moderari docuit ROGERUS, quam diu in stato sano illaesi per-

C

veni-

veniant ad fibrillas *) *vel* a follicitatione nervorum animalium pender, qui ex naturali necessitate iam quiescere debent, ut cibus, animi studium aut adfectus pulsus augeant, quae omnia a dormiente homine abfunt, cui unice a corde et ipsis vasis totus sanguinis in circulum motus pender, qui sub fomno perfecto lentior fit atque aequabilior.

Ista affinitatis laesio etiam luculentius se effert in febre morbose, quae est passio irritabilitatis systematis arteriosi, qua huius vis insita ita afficitur, ut vires nervorum tamquam concaussa irritabilitatis naturalis vel nunc vel mox destruantur. Sistit febris passionem vis insitae cordis et arteriarum, mutuae, quae vim nerveam et insitam intercedit, affinitati adversam s. febris est laesa affinitas nerveae et insitae vis cordis arteriarumque cum velocitate sanguinis. 1. Intenditur nimis vis nervea et irritabilitas systematis vasorum sanguiferorum. Vtraque vis in actionem nimis intensam ruit. Mox sequitur disharmonia. Vires intensae ad destructionem tendunt. Nimia haec utriusque vis follicitatio *vel* a causa communi pender *vel* a causis diversis, quo quidem in casu *vel* simili ratione atque gradu utraque follicitatur vis, *vel* alterutra alia magis afficitur. Semper vero unus idemque obtinetur effectus, dicta nempe disharmonia, quae *vel* praesto est *vel* certissime imminet. 2. Vis nervea *vel* iam prostrata, debilitata est, *vel* prostratur. Vis vero insita nihilo minus violento quasi modo, non concurrente concaussa irritabilitatis naturali, follicitatur atque in motus enormes ducitur. Laceffitur quasi irritabilitas *vel* violento modo, *vel* ipsa

*) ROGER, de perp. fibr. musc. palpitat. Goett. 1760. 12.

ipſa forte nervorum debilitas novum ſiſtit præternaturalem ſtimulum. Laeſa vis utriusque harmonia naturalis patet, cauſſa enim et effectus affinitatis, quæ nunc præſto eſt, præter naturam ſe habent. 3. Ipſa viſ inſita non immediate ſollicitatur a ſtimulo omnino præternaturali, ſed ducitur viſ nervea in motus nimios, quæ vi inſitæ ita affinis hanc nunc ſollicitat, ipſa vero tendit ad deſtructionem. Idem obtinetur effectus circa affinitatem *).

§. 10.

Suadent hæc et ſimilia exempla, genuinum agendi modum Opii in eo conſiſtere, quod affinitate inter vim nerveam et vim cordis articularumque inſitam pro diverſis receptivitatis legibus diverſimode laeſa, viſ utriusque deſtructionem ocuſ, ſerius, inducat. Optime conveniunt huic ſententiae reſolutionis ſanguinis putridæ indicia, quæ præmatura morte ab Opii nimis magna doſi deſunctorum cadavera exhibuerunt, ut in viam prorsus contrariam ſecedam ab auctore clariffimo, qui „multum intereſſe ſimilitudinis iudicat morbo inflammatorio cum orgasmo a narcoticis aſſumptis producto.“ Quodſi placuerit, per ſimilitudinem æſtimare Opii naturam, multo rectius dixeris: Opium ſe habere inſtar contagiorum, quæ pari in vim vitæ et cordis irritabilitatem efficacia, illam peſſumando, hanc commovendo, febres putridas, nervoſas, excitare, compertum eſt.

*) Conf. KUPFER d. de notione et diagnoſi febris Goett. 1784. et cl. LUNCKER, Collegæ olim coniunctiſſimi, conſpect. rer. quæ in pathol. medic. pertractantur. Hal. 1789. p. 97. ſq.

At ne longiori et altius petito prooemio utar, mittam iam litterariam, quam suscepi, provinciam, eoque defungar officiorum genere, quo non aliud sanctius habeo et magis religiosum. Quod enim maxime honorificum mihi contigit, ut Senatus Civitatis Rostochiensis splendidissimus, Viri Magnifici, Perillustres, Excellentissimi, Consultissimi, Amplissimi, Religionis, Libertatis publicae, Legum, Litterarum Commercio-
rumque Tutores vigilantissimi, felicissimi, in me conferrent munus Professoris Medicinae Publici Ordinarii et Civitatis Rostochiensis Physici, id quidem sensu pietatis in referenda gratia ita vivido perfundit animum meum, ut videar omnibus satisfacere posse, non mihi. Pauca sunt, quae spondere habeam; praestiturus sum plura. Nam ea, sola, est grata in bene meritos recordatio, qua spem de nobis conceptam non implere, sed longe etiam superare contentissime allaboramus. Ita vero faciam, ut partes meae in re nulla desiderentur, sive spectet iuventutis medicae commodum, sive illud aegrorum. Quare unum precor Deum T. O. M. — cuius pretium nemo curatius definire potest, quam qui sanitatis curam gerit — corporis, inquam, valetudinem, quo incitatori animi studio munera mihi commissa exsequar, neque eblandiar suffragia, sed ipsa re bonorum omnium gratiosam ac benevolam erga me voluntatem promerear.

Pro-

Professoribus Universitatis litterariae Rostochiensis, quos nescio, quam, mihi amplitudinem conciliat, Collegas salutare, animum devo-
veo addictissimum et ad quaevis officiorum genera paratissimum. Nihil
mihi magis curae cordique erit, quam ut dignus inveniar, quem in ami-
citiam ac familiaritatem suam recipiant, et de omnibus, more ac con-
suetudine receptis, mihi adhuc incompetis, erudiant. Praeprimis ce-
lebrerrimorum Medicorum ill. VOGELII et SPANGENBERGII, ami-
citiae ac favori me commendo et enixe rogo, ut numquam desint consi-
liis, de rebus medicis inter nos communicandis. Nam quae beatae
vitae in omni alia re maxime commoda deprehenditur animorum con-
cordia, ea quidem nihil magis necessarium est ad rem medicam emen-
dandam et ornandam, cum ne epidemiae quidem genius (rem enim et
unico exemplo probare placet, quam possim plurimis) citra medicorum,
qui artem eodem loco faciunt, concentum rite adumbrari possit.

Studiosae vero inventuri ita prospiciam, ut quam facillimam red-
dam pro hodierna medicinae conditione studii methodum, sic digerendo
medicinae veritates in usum fructuosas, ut eas digeri debere, nu-
per a me demonstratum est *). De quo cum prolixius differere con-
stitui coram auditoribus, iam schedulam praelectionum offero, per se-
mestrem aestivum habendarum.

Tra-

*) Ueber den systematischen Lehrvortrag, in primo fasciculo: Briefe an
Aerzte und Weltweise über Angelegenheit und Bedürfnis der Zeitgenos-
sen, Hal. 1788.

Trandam vero

Primum Physiologiam c. h. duce IADELOTIO: Lehre von der Natur des gefunden menschlichen Körpers, ed. cl. STARKII. Ien. 1783. h. XI — XII.

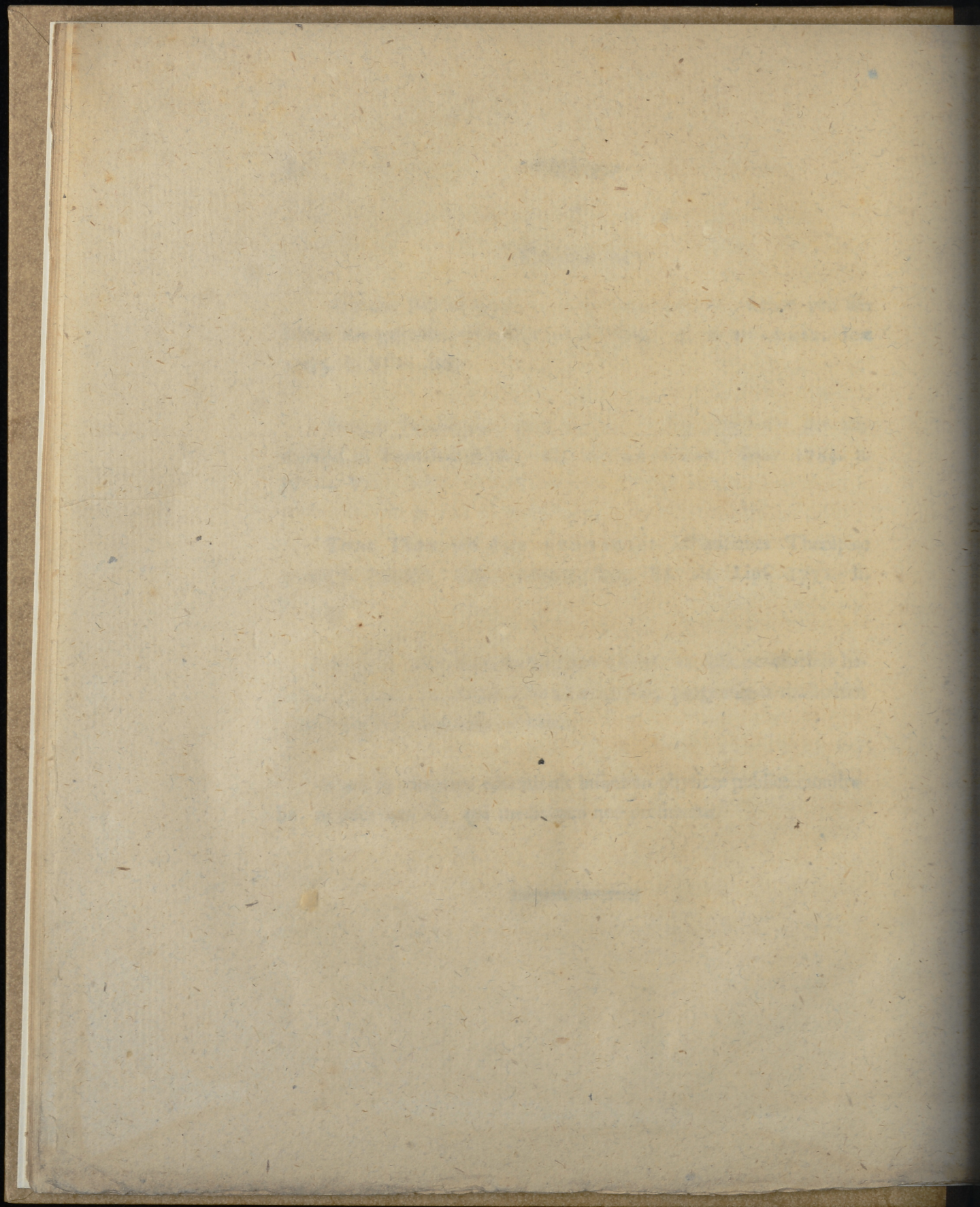
Secundo Pathologiam duce GAVBIO: Anfangsgründe der medicinischen Krankheitslehre, ed. cl. GRVNERI. Berl. 1784. h. IV — V.

Tertio Therapiam duce LVDWIGIO: Institutiones Therapiae generalis praelect. acad. accommodatae. Ed. alt. Lipf. 1771. h. V — VI.

Denique, quam scholam clinicam dicunt, in ipsis nosodochiis habeo, et coram aegrorum lectis ad diagnosin, prognosin ac methodum morbis medendi auditores instituam.

Viam ac rationem educationis infantum physicae publice monstro, ut inserviam iis, qui medicinam non profitentur.

ffloribus Universitatis litterariae Rostochiensis, quos nescio, amplitudinem conciliat, Collegas salutare, animum devotissimum et ad quaevis officiorum genera paratissimum. Nihil curae cordique erit, quam ut dignus inveniar, quem in amicitiam suam recipiant, et de omnibus, more ac conceptis, mihi adhuc incomptis, erudiant. Praeprimis ceterum Medicorum ill. VOGELII et SPANGENBERGII, amatori me commendo et enixe rogo, ut numquam desint confibus medicis inter nos communicandis. Nam quae beatae ni alia re maxime commoda deprehenditur animorum conquirendum nihil magis necessarium est ad rem medicam emendandam, cum ne epidemiae quidem genius (rem enim et solo probare placet, quam possim plurimis) citra medicorum, eodem loco faciunt, concentum rite adumbrari possit.

fae vero iuventuti ita prospiciam, ut quam facillimam redodierna medicinae conditione studii methodum, sic digerendae veritates in usum fructuosas, ut eas digeri debere, non monstratum est *). De quo cum prolixius differere conauditoribus, iam schedulam praelectionum offero, per seipsum habendarum.

Tra-

den systematischen Lehrvortrag, in primo fasciculo: Briefe an und Weltweise über Angelegenheit und Bedürfnis der Zeitgenossen. 1788.

